

Роль і місце інституту адвокатури в механізмі захисту прав і свобод людини і громадянина

Role and place of the advocacy in the mechanism of protection of man and citizen' rights and freedoms

Дмитро Белов, Мартина Жежихова

Ключові слова:

адвокатура, права людини, механізм захисту прав людини.

Key words:

advocacy, human rights, human rights protection mechanisms.

Особа в демократичній, правовій державі – це найвища соціальна цінність, яка відіграє вирішальну роль у всіх сферах (матеріальній, політичній, соціальній, духовно-культурній) життєдіяльності. При цьому кожна особа індивідуальна, своєрідна, неповторна, унікальна. Її участь у діяльності правової держави залежить від матеріальних і духовних можливостей у використанні своїх суб'єктивних прав і добровільному виконанні своїх правових обов'язків. Правовий статус особи полягає у встановленні законодавством її прав, свобод, обов'язків, які являють собою можливості, що перетворюються на дійсність за їх практичною реалізацією¹.

Можливості прав і свобод перетворюються на дійсність не тільки завдяки їх використанню громадянами, але й, як відзначають Е. Лукашева і В. Кудрявцев, шляхом забезпечення з боку держави всіма необхідними матеріальними, соціальними, духовними засобами, охорони та захисту цих прав і свобод відповідними органами².

Необхідна стійкість концепції захисту прав і свобод людини і громадянина досягається шляхом опори на систему принципів, перевічених наукою та практикою. Життєстійкість і прогресивність даної концепції складаються за допомогою поєднання правових, моральних, традиційних, інших соціально-регулятивних норм. Урахування такого підходу перешкодить юридичному негативу стати панівним явищем правової системи, стримає натиск правового нігілізму й індиферентності³.

Не можна не відзначити, що конституційне оформлення обов'язку держави захищати права і свободи людини і громадянина є індикатором демократичного державного будівництва. Цей обов'язок знаходить функціональну визначеність через діяльність владних структур усіх гілок. Захист державою конституційних прав і свобод людини і громадянина від протиправних посягань і прямих порушень, на думку А. Воронова, є додатковою стадією в процесі їх реалізації, виникає у зв'язку з певними юридичними фактами. Такий захист вчені пов'язують з особливою діяльністю держави. Вона може отримати серйозний розвиток й очікувану результативність у задоволенні правозахисних претензій людей тільки в разі самостійного системно-діяльнісного оформлення⁴.

Політичні та економічні перетворення в нашій державі зумовили переоцінку колишніх соціальних ідей і установок. Зроблені кроки щодо істотного зниження соціальних обтяження суспільства і держави сприймаються населенням далеко не однозначно і тягнуть за собою негативні наслідки. Така ситуація

¹ Воронов А.А. Роль адвокатури в реализации конституционного права на квалифицированную юридическую помощь : дис. ... докт. юрид. наук : спец. 12.00.11 «Судебная власть, прокурорский надзор, организация правоохранительной деятельности, адвокатура» / А.А. Воронов. – М., 2008 – 490 с.

² Кудрявцев В.Н. Новое политическое мышление и права человека / В.Н. Кудрявцев, Е.Л. Лукашева // Вопросы философии. – 1990. – № 5. – С. 3–11.

³ Мархгейм М.В. Конституционная система защиты прав и свобод человека и гражданина в Российской Федерации : дис. ... д-ра юрид. наук / М.В. Мархгейм. – М., 2005. – 384 с.

⁴ Воронов А.А. Роль адвокатуры в реализации конституционного права на квалифицированную юридическую помощь : дис. ... докт. юрид. наук : спец. 12.00.11 «Судебная власть, прокурорский надзор, организация правоохранительной деятельности, адвокатура» / А.А. Воронов. – М., 2008 – 490 с.

свідчить про те, що соціальні проблеми мають глибокі інституційні корені і за твердженням Т. Міронової «окремими рецептами з нейтралізації конфліктів у суспільстві тут обійтися не можна»⁵. При цьому Е. Лукашева із цього приводу справедливо відзначає, що «права людини покликані сприяти вирішенню одного з найважливіших завдань – забезпечення сталого розвитку сучасного світу»⁶, а В. Гурлев і А. Гурлев уточнюють, що «реальний обсяг прав і свобод особистості – це завжди якийсь компроміс, якого вдається досягти в даному суспільстві»⁷.

У правничій літературі досить часто висловлюються протилежні точки зору щодо реалізації певних стійких стандартів у галузі прав людини. Одні автори вважають, що можливість їх здійснення визначається насамперед рівнем соціально-економічного розвитку держави (зокрема, В. Букач⁸, П. Рабінович⁹ та ін.). Інші висловлюють думку, що права і свободи людини, закріплені в загальноновизнаних принципах та нормах, повинні гарантуватися конституцією країни та її національним законодавством (зокрема, Т. Міронова¹⁰, В. Тимошенко¹¹ та ін.).

Природно підкресленням значущості конституційних прав особи є не тільки їх декларування, а й здатність держави їх забезпечити, гарантувати. Це є найважливішим аспектом, що визначає значущість основних прав і показником рівня розвиненості соціальної та правової держави. З метою забезпечення конституційних прав особи держава й утворює різного роду органи, організації, установи: правоохоронні, судові тощо.

У процесі розвитку положень про правовий статус особи, закріплених у Декларації незалежності США, а також французькій Декларації прав людини і громадянина (XVIII ст.), інститут прав і свобод став центральним у конституційному праві та серцевиною конституційного ладу¹². Останнім часом досить часто виникає запитання: «Який сенс займатися правами людини, якщо у нас вже перемогла демократія?»¹³, при цьому ототожнюють демократію із владою більшості. Однак, як показує історія, влада більшості може виявитися дуже жорсткою щодо окремих людей або різних меншин (саме більшість винесла смертний вирок Сократу, і навряд чи можна стверджувати, що це добре свідчення про політичний устрій Афін).

Дослідження різномірних аспектів прав і свобод людини – завдання не з простих. Протагорівська сентенція «людина – мірило всіх речей» в поетапному історичному розвитку знайшла сучасне звучання – «людський вимір», так учасники НБСЕ (ОБСЕ) назвали комплекс запитань у сфері взаємовідносин, пов'язаних з правами людини¹⁴.

Таким чином, визнання людини «мірилом» пов'язане з виявленням системоутворювальних ланок, які забезпечують механізм захисту цього статусу. Комплексне вирішення поставленого завдання, на наш погляд, пов'язано з розглядом конституційної системи захисту прав і свобод людини і громадянина в самостійному форматі. Відзначимо, що в конституційній науці глибше та послідовніше розроблена теорія прав і свобод людини. Висновки, зроблені вченими в даній сфері, систематизація наукового знання про їхню природу, сутності й принципи визначення правового статусу, класифікація прав людини створюють, за твердженням М. Марнгейм, імпульс для вдосконалення правозахисних механізмів реалізації таких прав, пошуку адекватних і доступних процедур, вдаючись до яких людина дійсно може відчути себе, за консти-

⁵ Міронова Т.К. Основные права человека в Конституции и международно-правовых нормах / Т.К. Міронова // Гражданин и право. – 2006. – № 4. – С. 3–7.

⁶ Лукашева Е.Л. Права человека: геополитический подход / Е.Л. Лукашева // Государство и право. – 2001. – № 5. – С. 87–90.

⁷ Гурлев В.В. Социальное государство и общество / В.В. Гурлев, Л.В. Гурлев. – СПб, 2002. – 312 с.

⁸ Букач В. Зміст конституційних прав і свобод громадян / В. Букач // Право України. – 2001. – № 9. – С. 28–31.

⁹ Рабінович П.М. Права людини та їх юридичне забезпечення (основи загальної теорії права і держави) : [навч. посібник] / П.М. Рабінович. – К., 1992. – 330 с.

¹⁰ Міронова Т.К. Основные права человека в Конституции и международно-правовых нормах / Т.К. Міронова // Гражданин и право. – 2006. – № 4. – С. 2–8.

¹¹ Тимошенко В.І. Юридична і фактична рівність: проблеми розмежування / В.І. Тимошенко // Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. – Вип. 33. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2006. – С. 2.

¹² Баглай М.В. Конституционное право Российской Федерации : [учебник]. – 4-е изд., изм. и доп. / М.В. Баглай. – М., 2004. – 364 с.

¹³ Россоха С.В. Правоохоронні органи держави в механізмі захисту прав і свобод людини і громадянина / С.В. Россоха // Науковий вісник УжНУ. Серія «Право». – Випуск 35. – 2015 – С. 45–49.

¹⁴ Документ Копенгагенської наради Конференції щодо людського виміру НБСЕ (ОБСЕ), Міжнародний документ від 29.06.1990 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_082.

туційним визначенням, «найвищою соціальною цінністю»¹⁵.

Коли адвокат забезпечує захист прав людини і громадянина, він робить корисну і потрібну справу, що має значення як для особи, так і для суспільства, оскільки тим самим допомагає дотриманню законності, усуненню її порушень. Засудження невинуватого або відхилення обґрунтованого позову приносить шкоду не тільки засудженому або стороні, що програла цивільну справу. Шкода заподіюється всьому суспільству, зацікавленому в законності та правопорядку, а не в помилкових судових рішеннях¹⁶.

Захист прав людини і громадянина немає ніяких підстав протиставляти інтересам і завданням держави та її органів. Діяльність адвоката не має подвійний характер. Вона, за вірним твердженням А. Воронова, двоєдина: обстоюючи права та охоронювані законом інтереси особистості, адвокат тим самим діє і в інтересах суспільства, держави, зміцнює законність. Захисник, надаючи підсудному допомогу в здійсненні його процесуальних прав, тим самим сприяє правильному та всебічному розгляду справи та винесення законного, обґрунтованого і справедливого вироку¹⁷.

У межах професійного обов'язку захисту прав та інтересів своїх клієнтів адвокати мають відігравати суттєву роль у справедливому відправленні правосуддя. Будучи активним учасником механізму правозастосування, займаючи самостійне місце в механізмі правосуддя, адвокатура виконує (повинна виконувати) важливу функцію суспільного контролю в цій сфері. Така теза підтверджується й міжнародними документами, що регулюють сферу діяльності інституту адвокатури. Так, Хартія основоположних принципів діяльності європейських адвокатів ССВЕ визначає роль адвоката як незамінного учасника справедливого судового процесу, який «не тільки щиро служить інтересам та захищає права свого клієнта, а також виконує такі функції в суспільстві, які виражаються в попередженні та запобіганні конфліктам, у забезпеченні вирішення конфліктів <...> у подальшому розвитку закону, а також у захисті свободи, справедливості та верховенства права»¹⁸.

Зрозумілим є те, що адвокат сприяє законності та справедливості при наданні будь-якої (юридичної) допомоги. Публічно-правовими началами визначається ставлення адвокатури до виявлених правопорушень, регламентація спілкування адвокатів з довірцями, вирішення ряду інших процесуальних питань. При цьому передумовою успішної адвокатської діяльності є демократія, законність, дотримання прав людини, повага до його індивідуальної свободи, честі та гідності, а престиж адвоката і ефективність його діяльності перебувають у прямій залежності від становища людини в суспільстві та державі, від ставлення до фундаментальних принципів демократії та законності.

При цьому правовою є така суверенна держава, яка функціонує в громадянському суспільстві й у якій юридичними засобами реально забезпечено захист основних прав і свобод людини та громадянина. Вона ґрунтується на певних принципах, найважливішими з яких є верховенство права, поділ влади, реальність прав і свобод людини та громадянина, законність, наявність у громадян високої правової культури¹⁹.

Більше того, зазначає М. Лепіхов, «нинішній стан і практика діяльності державності та права, навпаки, свідчать про протилежне: думка народу не відіграє вирішальної ролі в державі». Завуальовані декларативні гасла державних діячів про повний перехід нашої держави в правову площину, про настання повної демократії в країні не мають під собою твердого підґрунтя²⁰. Досить поглянути на практичну реалізацію конституційних прав і свобод, то стає ясно, що різниця декларативних принципів Основного закону та реальної дійсності більш ніж явна.

Отже, як вже зазначалося, визнання, дотримання і захист прав і свобод людини і громадянина – це обов'язок держави. Конституційні принципи побудови правової та демократичної держави мають перед

¹⁵ Мархгейм М.В. Конституционная система защиты прав и свобод человека и гражданина в Российской Федерации : дис. ... д-ра юрид. наук / М.В. Мархгейм. – М. : РФБ, 2006 – 385 с.

¹⁶ Стецоиский Ю.И. Советская адвокатура : [учеб. пособ. для вузов] / Ю.И. Стецоиский. – М. : Высш. шк., 1989. – 304 с.

¹⁷ Воронов А.А. Роль адвокатуры в реализации конституционного права на квалифицированную юридическую помощь : дис. ... докт. юрид. наук : спец. 12.00.11 «Судебная власть, прокурорский надзор, организация правоохранительной деятельности, адвокатура» / А.А. Воронов. – М., 2008 – 490 с.

¹⁸ Хартія основоположних принципів діяльності європейських адвокатів (прийнята на пленарній сесії ССВЕ 24.11.2006 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cay.org.ua/ua/104/index.html>.

¹⁹ Арато А. Концепция гражданского общества: восхождение, упадок и воссоздание, и направления для дальнейших исследований / А. Арато // Полис. – 1995. – № 3. – С. 15–20.

²⁰ Лепихов М.И. Конституционные основы социального государства и социальных прав народа и человека / М.И. Лепихов // Закон и право. – № 11. – 2005. – С. 12–13.

собою чітко визначену мету – не допустити свавілля та беззаконня щодо людини і громадянина, в тому числі і з боку держави. Усі принципи впливають з основної функції права – бути носієм і гарантом свободи людини в оптимальних і розумних формах. Саме справедливе право, засноване на неухильному виконанні законів, здатне по максимуму висловити, закріпити, гарантувати і тим самим забезпечити відповідно до високих вимог цивілізації реальність індивідуальної свободи і прав кожної людини в житті суспільства²¹.

Привілейоване становище сучасного, справедливого права в житті суспільства та держави передбачає з метою забезпечення чіткого правового порядку, в тому числі з питань державного примусу, збереження та зміцнення основних юридичних цінностей, всіх накопичених людством досягнень у галузі юридичних гарантій прав і свобод людини, а також юридичних засобів, що забезпечують дійсну реалізацію правових ідеалів і цінностей. А звідси, на думку І. Лукашука, впливає визнання на практиці постійними і непорушними чинних юридичних принципів і механізмів, що виражають такого роду правові ідеали та цінності²².

Безперечним є і той факт, що одні з перших місць серед такого роду ідеалів і цінностей займають критерії справедливості та законності, відповідно до яких на сучасній стадії розвитку цивілізації права і свободи людини є вершиною юридичної реальності й безпосередньо входять до позитивного права – вони залишаються загальними началами, визначальними, базовими орієнтирами для чинного права. Вони покликані бути основою правової політики країни, направляти правотворчу діяльність, зусилля щодо втілення прав людини в усьому комплексі юридичних норм, правових порядків і процедур. Вони мають значення як критерій тлумачення права, а ще більш у формуванні правосвідомості, загального ставлення до права з боку всіх суб'єктів, насамперед всіх громадян, посадових осіб і держави в цілому²³.

Існування та реалізація прав людини і громадянина неможливе без створення дієвої системи їх захисту (подібна характеристика може бути інтерпретована конституційним терміном «гарантування»). Способів захисту прав і свобод буває декілька. Насамперед це самозахист, коли людина самостійно, всіма доступними їй законними способами і засобами захищає свої права (на жаль, цей спосіб настільки хиткий, що часто інтерпретується правоохоронними та судовими органами як самоуправні чи інші незаконні дії, в певних випадках заборонені законом). Іншим способом захисту (або зверненням за захистом) є державний захист прав і свобод людини і громадянина. Від імені держави тут діють різні органи, у тому числі правоохоронні.

Сучасні зміни соціально-економічних і політико-правових умов функціонування правоохоронної системи, курс нашої держави на євроінтеграцію детермінують потребу в реформуванні системи правоохоронних органів, адаптації її до суспільних потреб і можливостей держави. Характерний для радянських часів метод реформування апарату управління шляхом лише його скорочення сьогодні не можна розглядати як ефективний. На думку С. Россохи, зараз вкрай потрібен насамперед системно-функціональний підхід, який надасть змогу вдосконалити діяльність правоохоронних органів шляхом оптимізації завдань та функцій, структури й чисельності, фінансового, матеріально-технічного, організаційно-правового та кадрового забезпечення²⁴.

Адвокатура є невід'ємною частиною державного механізму відправлення правосуддя, життєво необхідною для ефективного функціонування судової влади. Основне призначення адвокатури – надання правової допомоги необмеженому колу осіб. Адвокати, за твердженням Т. Вільчик, повинні дотримуватись високих етичних стандартів у здійсненні професійної діяльності. У межах професійного обов'язку захисту прав та інтересів своїх клієнтів адвокати мають також відігравати суттєву роль у справедливому відправленні правосуддя. Будучи активним учасником механізму правозастосування, займаючи самостійне місце в механізмі правосуддя, адвокатура виконує (повинна виконувати) важливу функцію суспільного

²¹ Воронов А.А. Роль адвокатуры в реализации конституционного права на квалифицированную юридическую помощь : дис. ... докт. юрид. наук : спец. 12.00.11 «Судебная власть, прокурорский надзор, организация правоохранительной деятельности, адвокатура» / А.А. Воронов. – М., 2008 – 490 с.

²² Лукашук И.И. О современной концепции прав человека / И.И. Лукашук // Российский юридический журнал. – 2000. – № 2. – С. 46–53.

²³ Воронов А.А. Роль адвокатуры в реализации конституционного права на квалифицированную юридическую помощь : дис. ... докт. юрид. наук : спец. 12.00.11 «Судебная власть, прокурорский надзор, организация правоохранительной деятельности, адвокатура» / А.А. Воронов. – М., 2008 – 490 с.

²⁴ Россоха С.В. Правоохоронні органи держави в механізмі захисту прав і свобод людини і громадянина / С.В. Россоха // Науковий вісник УжНУ. Серія «Право». – Випуск 35. – 2015 – С. 45–49.

контролю в цій сфері²⁵. Така теза вченої підтверджується й міжнародними документами, що регулюють сферу діяльності інституту адвокатури. Так, зокрема, Хартія основоположних принципів діяльності європейських адвокатів ССВЕ визначає роль адвоката як незамінного учасника справедливого судового процесу, який не тільки щиро служить інтересам та захищає права свого клієнта, а також виконує такі функції в суспільстві, які виражаються в попередженні та запобіганні конфліктам, у забезпеченні вирішення конфліктів <...> у подальшому розвитку закону, а також у захисті свободи, справедливості та верховенства права»²⁶.

Адвокат захищає громадян не від закону, а від порушень закону щодо них, тобто своїми діями він сприяє зміцненню законності, підвищенню рівня довіри населення до закону, законності і державі в цілому, відзначає російська вчена С. Лібанова²⁷. Аналогічну думку підтримують й інші вчені. Так, зокрема, С. Прилуцький зазначає, що самостійна та принципова правова позиція окремого адвоката в конкретній справі стає основою цілісної та незалежної позиції всієї адвокатської організації на чинний режим законності²⁸.

Слід також відзначити, що адвокатурі як незалежному професійно-правовому правозахисному інституту відведена важлива роль не тільки в механізмі конституційного гарантування судового захисту прав і свобод та створення належних умов послідовної реалізації завдань судочинства, а й у конституційно-правовому механізмі забезпечення конституційних прав і свобод людини в усіх сферах життя. Судова влада в сучасному суспільстві, будучи інтегрованою в державний механізм, виконує функцію посередника в суперечках між учасниками суспільного життя і є досить ефективним засобом примирення і розв'язання соціальних конфліктів. У цьому – головна соціальна цінність правосуддя й основна причина, через яку суб'єкти соціального життя конституують судову владу²⁹.

Як відзначає з цього приводу В. Городовенко, судова влада потребує: 1) соціального контролю з боку представників суспільства за справедливим застосуванням не тільки закону, а й норм моралі з урахуванням місцевих традицій та звичаїв, що склалися; 2) забезпечення представниками суспільства таких умов, що можуть гарантувати суддям незалежність від незаконного впливу офіційних структур та самостійність у формуванні їхнього внутрішнього переконання щодо судової справи³⁰. Зовнішній контроль за діяльністю суду здійснюється тією чи іншою мірою зацікавленими особами, громадськістю та засобами масової інформації. Але це контроль випадковий, епізодичний і не завжди переконливий, зауважує О. Бойков³¹.

Як ми вже відзначали вище, головним чином нас цікавить проблема ефективного правового захисту людини і громадянина – найгостріша проблема століття сьогодення. Гасло захисту прав людини з'явився не на порожньому місці. І не тільки проголошення прав особи, а й створення умов їх реалізації (у нашому випадку правових гарантій) не є наслідком компромісу соціальних інтересів. Якщо Загальна декларація прав людини залишається орієнтиром для розвитку цивілізованого законодавства держав світового співтовариства, то слід пам'ятати її безумовні постулати: *“Визнання гідності, яка властива всім членам людської сім'ї, і рівних та необмежених прав є основою свободи, справедливості та загального миру. Усі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах <...> Кожна людина повинна мати всі права і всі свободи, проголошені цією Декларацією”*³².

²⁵ Вільчик Т. Конституційно-правовий статус адвокатури / Т. Вільчик // Теорія і практика правознавства. – Вип. 2 (8). – 2015. – С. 1–13.

²⁶ Хартія основоположних принципів діяльності європейських адвокатів (прийнята на пленарній сесії ССВЕ 24.11.2006 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cay.org.ua/ua/104/index.html>.

²⁷ Лібанова С.Э. Адвокатура Российской Федерации в механизме конституционного гарантирования защиты прав и свобод: [монография] / С. Э. Либанова; Курган. погран. ин-т Федеральной службы безопасности РФ. – Курган, 2009. – 375 с.

²⁸ Прилуцький С.В. Судова влада в умовах формування громадянського суспільства та правової держави в Україні: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.10 / С.В. Прилуцький. – К., 2013. – 35 с.

²⁹ Карпов Д.В. Социально-правовая природа судебной власти / Д.В. Карпов // Вестник Нижегородского университета им. Н. И. Лобачевского. Серия «Право». – 1997. – Вып. 1. – С. 162–169.

³⁰ Городовенко В.В. Проблеми становлення незалежної судової влади в Україні: [монографія] / В.В. Городовенко. – К.: Фенікс, 2007. – С. 172–173.

³¹ Бойков А.Д. Третья власть в России. Очерки о правосудии, законности и судебной реформе 1990–1996 гг. / А.Д. Бойков. – М., 1997. – 221 с.

³² Загальна декларація прав людини: ООН; Декларація, Міжнародний документ від 10.12.1948 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_015.

Найважливішим правом людини, визначальним і контролюючим весь хід її життя, є право на кваліфіковану юридичну (правову) допомогу, тобто це гарантована законом можливість особи отримувати необхідну їй допомогу від осіб, які володіють спеціальними юридичними знаннями, вміннями та навичками, допомагають людині ефективно захищати і відстоювати свої права та законні інтереси.

Таким чином, інститут адвокатури в механізмі захисту прав і свобод людини і громадянина є одним із засобів самообмеження державної влади шляхом створення та активного функціонування незалежного правозахисного інституту, що є активним актором процесу реалізації такої основної конституційної функції держави, як реалізація та захист прав і свобод людини і громадянина. Конституційно-правовий статус адвокатури дає їй змогу активно забезпечувати права не тільки кожної особи, але й усього громадянського суспільства, ефективно реалізувати правозахисну функцію держави шляхом забезпечення належної взаємодії в діяльності органів державної влади та громадянського суспільства.

Основними ознаками адвокатури, що розкривають її сутність в механізмі надання правової допомоги, є такі:

- 1) адвокатура є окремим правозахисним інститутом;
- 2) адвокатура активно взаємодіє з органами державної влади та інститутами громадянського суспільства як рівноправний партнер у механізмі захисту прав та свобод людини і громадянина;
- 3) у межах професійного обов'язку захисту прав та інтересів своїх клієнтів адвокати відіграють суттєву роль у справедливому відправленні правосуддя. Будучи активним учасником механізму правозастосування, займаючи самостійне місце у механізмі правосуддя, адвокатура виконує (повинна виконувати) важливу функцію суспільного контролю у цій сфері.

Анотація

Автори висвітлюють окремі особливості конституційно-правового статусу інституту адвокатури. Визначено специфіку правової природи інституту адвокатури в механізмі захисту прав і свобод людини і громадянина. Встановлено місце та роль адвокатури серед інших органів державної влади.

Summary

The authors highlight certain features of the constitutional and legal status of the advocacy. The specificity of the legal nature of the advocacy in the mechanism of protection of rights and freedoms of man and citizen. Investigated the place and role of advocacy among public authorities.

Використана література:

1. Арато А. Концепция гражданского общества: восхождение, упадок и воссоздание, и направления для дальнейших исследований / А. Арато // Полис. – 1995. – № 3 – С. 15–20.
2. Баглай М.В. Конституционное право Российской Федерации : [учебник]. – 4-е изд., изм. и доп. / М.В. Баглай. – М., 2004. – 364 с.
3. Бойков А.Д. Третья власть в России. Очерки о правосудии, законности и судебной реформе 1990–1996 гг. / А.Д. Бойков. – М., 1997. – 221 с.
4. Букач В. Зміст конституційних прав і свобод громадян / В.Букач // Право України. – 2001. – № 9. – С. 28-31.
5. Вільчик Т. Конституційно-правовий статус адвокатури / Т. Вільчик // Теорія і практика правознавства. – Вип. 2(8). – 2015. – С. 1–13.
6. Воронов А.А. Роль адвокатуры в реализации конституционного права на квалифицированную юридическую помощь : дис. ... докт. юрид. наук : спец. 12.00.11 «Судебная власть, прокурорский надзор, организация правоохранительной деятельности, адвокатура» / А.А. Воронов. – М., 2008 – 490 с.
7. Городовенко В.В. Проблеми становлення незалежної судової влади в Україні : [монографія] / В.В. Городовенко. – К. : Фенікс, 2007. – С. 172–173.

8. Гурлев В.В. Социальное государство и общество / В.В. Гурлев, Л.В. Гурлев. – СПб, 2002. – 312 с.
9. Документ Копенгагенської наради Конференції щодо людського виміру НБСЕ (ОБСЕ) : Міжнародний документ від 29.06.1990 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_082.
10. Загальна декларація прав людини : ООН; Декларація, Міжнародний документ від 10.12.1948 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
11. Карпов Д.В. Социально-правовая природа судебной власти / Д.В. Карпов // Вестник Нижегородского университета им. Н.И. Лобачевского. Серия «Право». – 1997. – Вып. 1. – С. 162–169.
12. Кудрявцев В.Н. Новое политическое мышление и права человека / В.Н. Кудрявцев, Е.Л. Лукашева // Вопросы философии. – 1990. – № 5. – С. 3–11.
13. Лепихов М.И. Конституционные основы социального государства и социальных прав народа и человека / М.И. Лепихов // Закон и право. – № 11. – 2005. – С. 12–13.
14. Либанова С.Э. Адвокатура Российской Федерации в механизме конституционного гарантирования защиты прав и свобод : [монография] / С. Э. Либанова ; Курган. погран. ин-т Федеральной службы безопасности РФ. – Курган, 2009. – 375 с.
15. Лукашева Е.Л. Права человека: геополитический подход / Е.Л. Лукашева // Государство и право. – 2001. – № 5. – С. 87–90.
16. Лукашук И.И. О современной концепции прав человека / И.И. Лукашук // Российский юридический журнал. – 2000. – № 2. – С. 46–53.
17. Мархгейм М.В. Конституционная система защиты прав и свобод человека и гражданина в Российской Федерации : дис. ... д-ра юрид. наук / М.В. Мархгейм. – М., 2005. – 384 с.
18. Миронова Т.К. Основные права человека в Конституции и международно-правовых нормах / Т.К. Миронова // Гражданин и право. – 2006. – № 4. – С. 3–7.
19. Прилуцький С.В. Судова влада в умовах формування громадянського суспільства та правової держави в Україні : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.10 / С.В. Прилуцький. – К., 2013. – 35 с.
20. Рабінович П.М. Права людини та їх юридичне забезпечення (основи загальної теорії права і держави) : [навч. посібник] / П.М. Рабінович. – К., 1992. – 330 с.
21. Россоха С.В. Правоохоронні органи держави в механізмі захисту прав і свобод людини і громадянина / С.В. Россоха // Науковий вісник УжНУ. Серія «Право». – Випуск 35. – 2015 – С. 45–49.
22. Стецоиский Ю.И. Советская адвокатура : [учеб. пособ. для вузов] / Ю.И. Стецоиский. – М. : Высш. шк., 1989. – 304 с.
23. Тимошенко В.І. Юридична і фактична рівність: проблеми розмежування / В.І. Тимошенко / Держава і право : збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. – Вип. 33. – К. : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2006. – С. 2.
24. Хартія основоположних принципів діяльності європейських адвокатів (прийнята на пленарній сесії ССВЕ 24.11.2006 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cay.org.ua/ua/104/index.html>.

Дмитро Белов,

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри конституційного права та порівняльного правознавства
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Мартина Жежихова,

*адвокат, кандидат юридичних наук, доцент
Університету імені П.Й. Шафарика
(м. Кошице, Словацька Республіка)*